

УДК: 378.12.4+571.15+7.071.1

Віра Петрівна Бредньова,
кандидат технічних наук, доцент,
професор кафедри нарисної геометрії та інженерної графіки,
Одеська державна академія будівництва та архітектури,
вул. Дідріхсона, 4, Одеса, Україна

Ольга Михайлівна Смичковська,
викладач кафедри образотворчого мистецтва,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»,
вул. Старопортофранківська, 26, Одеса, Україна

Ірина Миколаївна Прохорець,
старший викладач кафедри рисунку,
живопису та архітектурної графіки,
Одеська державна академія будівництва та архітектури,
вул. Дідріхсона, 4, Одеса, Україна

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ГРАФІЧНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ АРХІТЕКТУРНИХ І ХУДОЖНІХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Поступовий процес удосконалення освітньої діяльності висуває нові вимоги до навчання у системі вищої освіти України, у зв'язку з чим виникає необхідність постійного моніторингу якості успішності та контролю за формуванням, зокрема, графічних компетенцій студентів архітектурних і художніх спеціальностей. Основними пріоритетами графічної підготовки студентів, безумовно, є вивчення способів утворення та читання креслень, розвиток здібностей сприймати просторові об'єкти доколишнього середовища та вміння правильно утворювати їх зображення, розвиток можливостей використання кольору з позицій «колір і форма», «колір і простір» тощо, а також вміння зберігати та передавати будь-яку іншу графічну інформацію.

Ключові слова: графічні компетенції, моніторинг підвищення якості успішності, студенти архітектурних і художніх спеціальностей

Реформи, що відбуваються у системі вищої освіти в сучасних умовах, призводять до нового розуміння того, що називають проблемою готовності випускників до майбутньої професійної діяльності. Для того, щоб уникнути будь-яких труднощів у розв'язанні цієї проблеми, необхідно мати на увазі, що взагалі доля інтелектуальної праці підвищується, тому заклади вищої освіти повинні враховувати це і готувати випускників до безперервної освіти, в тому числі, самоосвіти – і лише тоді вони будуть конкурентоспроможними на сучасному ринку праці.

Актуальність дослідження полягає в тому, що, на наш погляд, необхідно допомогти сформувати студентам архітектурних і художніх спеціальностей графічні компетенції та стійкі навички в широкому об'ємі на основі послідовної індивідуальної їх підготовки, починаючи відразу на початковому етапі, а, по можливості, ще на довшівському, тобто на підготовчих курсах, у художніх школах тощо. У Законі України «Про вищу освіту» [3] зазначено, що «якість вищої освіти – це сукупність якостей особистості з вищою освітою, що відображає її професійну компетентність, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість і зумовлює здатність задовольняти як особисті духовні і матеріальні потреби, так і потреби суспільства». Звідси є зрозумілою пріоритетність якісної підготовки майбутніх фахівців.

Проблеми вдосконалення способів розвитку компетентнісного підходу у вищій школі

розглядалися багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими [1, 2, 7, 10]. Погоджуємося з ідеєю, що компетентнісно зорієнтована освіта – це така її форма, що спрямована на комплексне засвоєння знань та способів практичної діяльності, завдяки яким особистість успішно знаходить себе в різних галузях своєї життєдіяльності [2, 5-9].

Створення у вищій школі творчої атмосфери сприяє задоволенню намірів студентів у самостійності, активному пізнанні нового і бажанні застосувати здобуті знання на практиці, тобто найважливішим тут є творчі ідеї студентів, їх володіння конкретною проблемою, індивідуальні графічні навички тощо.

Основна мета досліджень, що аналізуються у поданій статті, міститься у пошуку різних методичних та методологічних засобів у розвитку і вдосконаленні графічних компетенцій студентів архітектурних і художніх спеціальностей.

Дослідницьку основу склали узагальнені результати багаторічних контрольних заходів, тестів, усних опитувань тощо. при викладанні графічних дисциплін студентам першого-третього курсів архітектурно-художніх спеціальностей 191 («Архітектура та містобудування») Одеської державної академії будівництва та архітектури (ОДАБА), а також студентам першого-другого курсів художніх спеціальностей 014 «Середня освіта (Образотворче мистецтво)» Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського (ПНПУ). Експериментальні дані

були здобуті при вивченні таких графічних дисциплін; «Нарисна геометрія», «Мистецтво шрифту», «Рисунок», «Живопис та колористика», «Образотворче мистецтво» з урахуванням довшівської підготовки першокурсників. Вказані дисципліни було обрано тому, що вони є базовими в професійній підготовці та формуванні творчої діяльності майбутніх фахівців архітектурних і художніх спеціальностей. У здобутті та засвоєнні знань і професійних навичок майбутніх фахівців значну роль відіграє суттєва графічна підготовка. На жаль, її не мають, як показує практика, майже 80% студентів-першокурсників. У зв'язку з цим важливе

значення має формування вмотивованості та зацікавленості студентів протягом всього навчально-виховного процесу у вищому закладі усвідомлення щодо необхідності якісної геометрографічної освіти, яка є запорукою успішності в майбутній професійній діяльності.

Передумовами досліджень стали впевненість викладачів у необхідності підвищення мотивації та активізації освітньо-творчої діяльності студентів на практичних аудиторних заняттях, а також бажання студентів відпрацювати індивідуальні основні навички і принципи у самостійній роботі під керівництвом викладача та позааудиторії.

Таблиця

Аналіз результатів контролю знань студентів за підсумковою оцінкою

Підсумкова оцінка	1 група(44 студ.)	2 група (48 студ.)	3 група (50 студ.)	4 група (20 студ.)	Всього (162 студ.) - % успішності	Примітки (за 2014-2017 рр.)
«Відмінно» (90 бал. і вище)	14	22	24	12	44% (72 ст.)	10 іноземн. студ. (в тому числі)
«Добре» (75-89)	18	15	18	4	34% (55)	18 ін. студ.
«Задовільно» (61-74)	12	11	8	4	22% (35)	16 ін. студ.

Примітки

1. До груп 1-3 входили студенти архітектурних спеціальностей ОДАБА першого-третього курсів (дисципліни «Нарисна геометрія», «Мистецтво шрифту», «Рисунок і живопис», «Колористика»), до 4-ої групи входили студенти художніх спеціальностей ПНПУ першого-другого курсів (дисципліна «Образотворче мистецтво») [4-6, 9].
2. У такій кількісній базі було проведено порівняльний аналіз якості успішності з урахуванням довшівської графічної підготовки (64% студентів здобули професійну довшівську графічну підготовку на підготовчих курсах, у художніх школах тощо).

Вагомим складником для активізації творчого потенціалу студентів, крім рівня знань, є також емоції та уявлення, тому практичні заняття повинні створювати умови для креативності та вимагати від студентів досить активних самостійних дій. Цьому сприяє, безумовно, послідовно ускладнена система завдань, створення нових, різних за тематикою, вміннями та графічними навиками запитань. В цьому випадку є важливим не лише рівень розв'язання завдання, а й творчі ідеї, володіння проблемою в цілому.

Для ефективної організації такої форми освітнього процесу, на наш погляд, необхідними є застосування вимог стимулювання саморозвитку студентів та створення обставин творчого ставлення до завдання, апробація сучасних методологічних прийомів, що потребує досить високого рівня особистості викладача, його власних комунікативних здатностей тощо.

Удосконалення професійної графічної підготовки та моніторинг якості успішності студентів проводилися авторами протягом багатьох років з обговоренням результатів на конференціях і врахуванням індивідуальних навичок і вмінь, в тому числі особливостей студентів у залежності від навчання на 1-му, 2-му і 3-му курсах з метою своєчасної корекції [5, 7, 9]. Забезпечення освітнього процесу здебільшого відбувалось за допомогою діалогу та використання різних засобів

активізації самостійної роботи з метою підвищення рівня професійної мотивації студентів та розвитку позитивного вмотивованого ставлення до майбутньої професії та формування більш широких аргументованих компетенцій у вивченні кожної графічної дисципліни.

На сучасному етапі розвитку суспільства, як відомо, у світі відбуваються безперервні зміни у всьому, тому випускники творчих закладів повинні бути активними та впевненими у собі, конкурентоспроможними та високопрофесійними у своїх спеціальних категоріях, бути готовими до самовдосконалення та самореалізації, тобто постійно робити активне якісне перетворення своєї внутрішньої життєдіяльності.

Враховуючи специфіку процесу викладання графічних дисциплін та зважаючи на різні методичні засоби, найважливішими умовами інтенсифікації освітнього процесу, на наш погляд, є його активізація, збільшення інформативного змісту кожного практичного заняття і підвищення його цілеспрямованості, що потребують від студентів активної індивідуальної участі та стійку мотивацію до навчання. Таким чином, маючи на увазі досить обмежену кількість годин на теоретичне вивчення окремих графічних дисциплін, а також їх практичне засвоєння, необхідно, щоб студенти максимально якісно засвоїли матеріал за мінімальний термін.

Підсумковий аналіз результатів проведених досліджень та моніторинг якості успішності графічної підготовки студентів наочно показав, що якісне вивчення графічних дисциплін можливе на основі комплексного підходу до освітнього процесу, тобто, по-перше, прагнення здобути найкращі результати у навчанні показують психологічно вмотивовані студенти, по-друге, необхідна дійсно якісна організація самостійної роботи студентів, що потребує наявності на кафедрі достатньої кількості літератури, освітніх і наочних дидактичних засобів, конспектів лекцій, методичних рекомендацій, прикладів розв'язання типових задач на паперових і електронних носіях тощо – все це повинно

забезпечуватись професіоналізмом викладача, який постійно зобов'язаний планувати, здійснювати та об'єктивно оцінювати освітній процес.

Багаторічний досвід практичної викладацької роботи авторів дозволив сформулювати деякі рекомендації для удосконалення навчального процесу з метою розвитку інтегрованих підходів до викладання графічних дисциплін з урахуванням необхідної гуманізації архітектурної та художньої освіти, які щорічно ними застосовуються та уточнюються. Але можна констатувати, що проблеми основ професійної підготовки та графічних компетенцій майбутніх фахівців потребують подальших додаткових досліджень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. – К., 2004. – 112 с.
2. Драч І. І. Компетентнісний підхід як засіб модернізації змісту вищої освіти / І. І. Драч. – К.: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, 2008. – Вип. 57. – С. 44–48.
3. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua
4. Бредньова В. П. Нарисна геометрія. Конструктивні та прикладні задачі з елементами теорії: навч. посібн. / В. П. Бредньова. – Одеса: Астропринт, 2013. – 196 с.
5. Бредньова В. П. Про гуманітарну мотивацію у навчанні студентів архітектурних та художніх спеціальностей. / В. П. Бредньова, О. М. Смичковська // Матер. 22-ї Міжнар. науково-метод. конф. [«Управління якістю підготовки фахівців»], [Одеса, 2017]. – Одеса: ОДАБА, 2017. – Ч. 1 – С. 103.
6. Бредньова В. П. Моніторинг якості професійного навчання студентів архітектурно-художнього профілю / В. П. Бредньова, О. М. Смичковська // Zbiór artykułow naukowych. – Warszawa, 2017. – Stor. 49–50.
7. Бредньова В. П. Про компетентнісний підхід до методології викладання графічних дисциплін для студентів-першокурсників будівельних спеціальностей / В. П. Бредньова, А. М. Бредньов // Матер. XXI-ої Міжнар. наук.-метод. конф. [«Управління якістю підготовки фахівців»]. – Одеса, 2016. – Т. 2. – С. 27–28.
8. Бреднёва В. П. О формировании профессиональных компетенций будущих инженеров в процессе изучения графических дисциплин в вузе / В. П. Бреднёва, Л. В. Кошарская // Вісник Одеського національного морського університету. – №2 (51). – С. 188–193.
9. Бредньова В. П. Про компетентнісний підхід до методології викладання графічних дисциплін у вищих навчальних закладах / В. П. Бредньова // Матер. Міжнар. наук.-метод. конф. [«Теорія та практика управління педагогічним процесом»]. – Одеса: ПНПУ ім. К.Д. Ушинського, 2017. – С. 27–29.
10. Молнар Т. І. Теоретичні основи компетентнісного підходу як освітньої інновації / Т. І. Молнар // Zbiór artykułow naukowych. – Warszawa, 2017. – Stor. 21–22.

REFERENCES:

1. Ovcharuk, O. V. (Eds.) (2004). *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasniy osviti: svitovi dosvid ta ukraïnski perspektivy* [Competence approach in modern education: world experience and Ukrainian prospects]. Kyiv: Biblioteka z osvithoi polityky [in Ukrainian].
2. Drach, I. I. (2008). *Kompetentnisnyi pidkhid yak zasib modernizatsii zmistu vyshchoi osvity* [Competence approach as the way of modernizing the content of higher education]. *Problemy osvity – Problems of education*, 57, 44-48 [in Ukrainian].
3. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» [Law of Ukraine «On Higher education»]. 17.01.2002 № 2984-III. <http://zakon3.rada.gov.ua>. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2984-14> [in Ukrainian].
4. Brednyova, V. P. (2013). *Narysna heometriia. Konstruktyvni ta prykladni zadachi z elementamy teorii*. [Descriptive geometry. Constructive and applied problems with the theoretical details]. Odesa: Astroprynt [in Ukrainian].
5. Brednyova, V. P., & Smychkovska, O. M. (2017). Pro humanitarnu motyvatsiiu u navchanni studentiv arkhitekturnykh ta khudozhnykh spetsialnostei [About humanitarian motivation in the education of students of architectural and artistic specialties]. Proceedings of the Conference '17: XXII Mizhnarodna Naukovometodychna Konferentsia «Upravlinnia yakistii pidhotovky fakhivtsiv» – The Twenty Second International Scientific and Practical Conference «Quality management in training of specialists». (Vol. 1), (pp. 103) Odesa: Odeska derzhavna akademiia budivnytstva ta arkhitektury [in Ukrainian].
6. Brednyova, V. P., & Smychkovskaya, O. M. (2017). *Monitorynh yakosti profesiinoho navchannia studentiv arkhitekturno-khudozhnogo profilu* [Monitoring of the quality of professional training of students of architectural and artistic profile]. *Zbiór artykułow naukowych – Zbiór artykułow naukowych*, 49-50 [in Ukrainian].

7. Brednyova, V. P., & Brednyov, A. M. (2016). Pro kompetentnisnyi pidkhd do metodolohii vykladannia hrafichnykh dystsyplin dlia studentiv-pershokursnykiv budivelnnykh spetsialnostei [On competent approach to the methodology of teaching graphic disciplines for first-year students in construction specialties]. Proceedings of the Conference '16: *XXI Mizhnarodna Naukovo-metodychna Konferentsia «Upravlinnia yakistiu pidhotovky fakhivtsiv» – The Twenty First International Scientific and Practical Conference «Quality management in training of specialists»*. (Vol. 2), (pp. 27-28). Odesa: Odeska derzhavna akademiia budivnytstva ta arkhitektury [in Ukrainian].
8. Brednyova, V. P., & Kosharskaia, L. V. (2017). O formirovanii professionalnykh kompetentsii budushchikh inzhenerov v protsesse izucheniia graficheskikh distsyplin v vuze [On the formation of professional competencies of future engineers in the process of studying graphic disciplines in university]. *Visnik Odeskogo Natsionalnogo Morskogo Universitetu – Bulletin of the Odessa National Maritime University*, 2 (51), 188-193 [in Russian].
9. Brednyova, V. P. (2017). Pro kompetentnisnyi pidkhd do metodolohii vykladannia hrafichnykh dystsyplin u vyshchykh navchalnykh zakladakh Materialy [On competence approach to the methodology of teaching graphic disciplines in higher educational institutions]. Proceedings of the Conference '17: *Mizhnarodna Naukovo-metodychna Konferentsia «Teoriia ta praktyka upravlinnia pedahohichnym protsesom» – International Scientific and Practical Conference «Theory and practice of pedagogical process management»*. (pp. 27-29). Odesa: Pivdenoukrainskyi natsionalnyi pedahohichniy universytet imeni K. D. Ushynskoho [in Ukrainian].
10. Molnar, T. I. (2017). Teoretychni osnovy kompetentnisnogo pidkhodu yak osvithoi innovatsii [Theoretical foundations of competence approach as educational innovation]. *Zbior artykulow naukowych. – Zbior artykulow naukowych*, 21-22 [in Ukrainian].

Вера Петровна Бреднёва,

кандидат технических наук, доцент, профессор кафедры начертательной геометрии и инженерной графики, Одесская государственная академия строительства и архитектуры, ул. Дидрихсона, 4, Одесса, Украина

Ольга Михайловна Смычковская,

преподаватель кафедры изобразительного искусства, Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского», ул. Старопортофранковская, 26, Одесса, Украина

Ирина Николаевна Прохорец,

старший преподаватель кафедры рисунка, живописи и архитектурной графики, Одесская государственная академия строительства и архитектуры, ул. Дидрихсона, 4, Одесса, Украина

ПРОБЛЕМА ФОРМИРОВАНИЯ ГРАФИЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ СТУДЕНТОВ АРХИТЕКТУРНЫХ И ХУДОЖЕСТВЕННЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

На современном этапе развития общества происходят непрерывные изменения в сфере образования. Актуальность исследования заключается в том, что на настоящее время существует необходимость в формировании графических компетенций у студентов архитектурных и художественных специальностей вузов города Одессы. Основная цель исследования – поиск различных методических и методологических приемов по развитию и усовершенствованию графических компетенций студентов архитектурных и художественных специальностей. Исследовательская база была представлена обобщенными результатами многолетних контрольных заданий, тестов, устных опросов и т.п., в процессе преподавания графических дисциплин студентам первого-третьего курсов архитектурных специальностей Одесской государственной академии строительства и архитектуры, а также студентам первого-второго курсов художественных специальностей Южноукраинского национального педагогического университета имени К. Д. Ушинского. Эмпирические данные были получены при изучении следующих графических дисциплин: «Начертательная геометрия», «Искусство шрифта», «Рисунок», «Живопись и колористика», «Изобразительное искусство», с учетом довузовской подготовки первокурсников. Указанные дисциплины были выбраны, в связи с тем, что они являются базовыми в профессиональной подготовке и формировании творческой деятельности будущего выпускником архитектурных и художественных специальностей. Совершенствование профессиональной графической подготовки и мониторинг качества успеваемости студентов с учетом их индивидуальных навыков и умений проводятся авторами данной статьи в течение многих лет. Учитывая специфику процесса преподавания графических дисциплин и различные методические средства, авторами были отмечены такие условия интенсификации учебного процесса, как активизация учебного процесса, увеличение информативного содержания каждого практического занятия и повышение его целеустремленности, что требует от студентов активного индивидуального участия и устойчивой мотивации к обучению. Так, в условиях достаточно ограниченного количества часов теоретического изучения отдельных графических

дисциплін, а також їх практичного усвоєння, існує необхідність максимально якісного усвоєння матеріалу студентами за мінімальний термін. На основі багаторічного досвіду практичної викладацької роботи авторів в статті були представлені деякі рекомендації для удосконалення навчального процесу з метою розвитку інтегрованих підходів до викладання графічних дисциплін з урахуванням необхідної гуманізації архітектурного і художнього виховання, які щорічно ними застосовуються і уточнюються. Було відзначено необхідність створення послідовної, індивідуально-направленої підготовки студентів, починаючої з першого курсу, або ще в довузовський період, а саме: на підготовчих курсах, в художніх школах і т.п. Однак можна констатувати, що проблеми професійної підготовки і графічних компетенцій майбутніх фахівців вимагають додаткових досліджень.

Ключові слова: графічні компетенції, моніторинг підвищення якості успішності, студенти архітектурних і художніх спеціальностей.

V. P. Brednyova,

*PhD, candidate of technical sciences, professor,
Department of Descriptive Geometry and Engineering Graphics,
Odesa State Academy of Civil Engineering and Architecture,
4, Didrihsona St., Odessa, Ukraine*

O. M. Smychkovskaya,

*Lecturer, Department of Fine Arts,
State institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky",
26, Staroportofrankivs'ka St., Odessa, Ukraine*

I. M. Prochorets,

*senior lecturer, Department of Drawing, Painting and Architectural Graphics,
Odesa State Academy of Civil Engineering and Architecture,
4, Didrihsona St., Odessa, Ukraine*

ISSUES RELATED TO THE FORMATION OF THE GRAPHIC COMPETENCIES OF THE STUDENTS OBTAINING ARCHITECTURAL AND ARTISTIC SPECIALTIES

Today, there are continuous changes in education. The gradual process of improving educational activities sets out new requirements for training in the higher education system of Ukraine, which necessitates constant monitoring of the quality of the progress and control over the formation of graphic competencies of the students obtaining architectural and artistic specialties in particular. The relevance of this study is based on the need to help students of architectural and artistic specialties to create graphic competencies. The main goal of the research is to search for various methodologies and methods for developing and improving the graphic competencies of the students majoring in Architecture and Arts. The research base has been presented by the generalized data of long-term results of control tasks, tests, oral surveys *etc.* while teaching graphic disciplines to the first and third year students majoring in Architecture at Odesa State Academy of Civil Engineering and Architecture, and to the first and second year students majoring in Arts at the State institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky". Empirical data have been obtained in the educational process of the following graphic disciplines: «Descriptive Geometry», «Art of font», «Drawing», «Painting and colouring», «Fine Art», taking into account the pre-university training of the first-year students. These disciplines have been chosen, as they are basic in the acquisition of professional skills as well as in the formation of the future specialists' creative activities in the sphere of architecture and arts. Some recommendations for improving the educational process in order to develop integrated approaches to teaching of graphic disciplines, taking into account the necessity to humanize architectural and artistic education, have been presented in the article. It should be noted, that the recommendations were based on long-term experience in the authors' practical teaching; they are annually used and refined. The necessity to create a consistent, individually-directed training targeted to the first year students, or even to the students in the pre-university period: in preparatory courses, in art schools, *etc.* has been noted. However, it should be stated that the problems related to the professional training targeted to the future specialists alongside with the formation of graphic competencies require additional research.

Key words: graphic competence, monitoring of improving the quality of learning, competence-oriented approach, students of architectural and art specialties.

Подано до редакції: 03.01.2018 р.

Рекомендовано до друку: 15.01.2018 р.

Рецензент: д.пед.н., професор А. М. Бозуш